

Az internetes rajongói közösségek nyelvhasználata

Rajongói szókincs a Tumblr-ön

Narasconegia

OTDK Humántudományi Szekció

Budapest, 2015.01.05.

Tartalom

1.	Bevezetés	3
2.	A módszer	4
3.	A rajongók és a rajongói tevékenységek	5
4.	A rajongói szókészlet	6
	4.1 Fandom	6
	4.2 Canon, headcanon, fanon	7
	4.3 Fanfiction.....	8
	4.4 A shipping és a hozzá kapcsolódó fogalomkör	9
	4.5 OTP	11
	4.6 Identitásjelölő kifejezések.....	12
5.	A rajongói szókészlet magyar felhasználók Tumblr-blogjain.....	15
6.	Összegzés, kitekintés	18
	Bibliográfia	19
	• Példák:	19
	• Szótárak:	19
	• Szakirodalom:.....	20

1. Bevezetés

Az 1990-es évek előtt a rajongók fanklubokba tömörültek, rajongói magazinokat, más néven fanzinokat szerkesztettek, amelyeket postai úton vagy a rajongói találkozókra terjesztettek. Az internet azonban jelentős változásokat hozott a rajongói közösségekbe: hírleveleiket e-mailben kezdték terjeszteni, a fanzinokat felváltották a rajongói oldalak, fórumok, a rajongók szélesebb körben terjeszthették alkotásaikat, valamint a világhálónak köszönhetően olyanok is beléphettek a közösségbe, akik ezt korábban a földrajzi távolságok miatt nem tehették meg. (Wiatrowski, 2012.) Ma már számtalan nemzetközi közösség létezik, amelyhez a világ minden tájáról csatlakozhatnak rajongók.

Hasonló közösségek tagjaként felfigyeltem arra, hogy létezik egy, a rajongói szubkultúrára jellemző szókészlet, amelyet egy Star Trek-rajongó ugyanúgy megért és használhat, mint az, aki inkább a kosztümös drámákat részesíti előnyben. Mivel ezek nemzetközi közösségek, a tagok általában angolul kommunikálnak egymással, így az angol lett a rajongói szleng bázisnyelve.

Dolgozatomban ennek a szókészletnek olyan elemeit fogom bemutatni, amelyek meghatározók a rajongói közösségek és tevékenységek szempontjából, ám függetlenek a rajongás tárgyától, tehát bármely hasonló közösségben megérthetik és használhatják ezeket. Ezért a rajongói kollektíván belül univerzálisnak tekinthetők, ellentétben azokkal a kifejezésekkel, amelyeket például csak a Harry Potter-rajongók értenek meg. A kutatásom célja, hogy nyelvészeti aspektusból közelítsem meg a rajongói közösségeket, ugyanis erre a szakirodalomban nem igazán volt példa, emellett pedig szeretnék egy kis betekintést adni a rajongók világába.

A továbbiakban ismertetem a kutatási módszert, röviden bemutatom a rajongókat és legfontosabb tevékenységeiket, majd áttérek a szókészlet elemzésére: mit jelentenek az egyes elemek, illetve hogyan használják ezeket. Emellett szeretnék kitérni arra is, milyen nyelvi eszközökkel fejezhető ki a rajongói identitás. Rajongói identitás kifejezése alatt azt értem, amikor a rajongó kijelenti, hogy ő egy rajongó. Végezetül pedig azt mutatom be, hogyan jelennek meg a vizsgált szókészlet elemei a magyar rajongói blogokon.

2. A módszer

A dolgozatban szereplő definíciókat a szakirodalomra és különböző papír alapú, illetve internetes szótárakra, valamint a Tumblr online felületen végzett korpuszalapú vizsgálat eredményeire támaszkodva adom meg, a példákat pedig a vizsgált korpusz elemeiből állítottam össze.

A Tumblr egy mikroblog írására alkalmas weboldal, amelyen szövegeket, képeket, videókat, linkeket, idézeteket és hangfelvételeket lehet megosztani. A felhasználók saját blogot vezethetnek, illetve követhetik más felhasználók blogbejegyzéseit. (Veszelszki 2012. 336-337.)

A Tumblr felhasználói felületét dashboardnak, vagyis műszerfalnak nevezik, hiszen itt található minden fontos elem, amelyre a felhasználónak szüksége van. Központi eleme a hírfolyam: a követett blogok bejegyzései láthatók rajta, időrend szerinti csökkenő sorrendben. A felhasználók ezeket lájkolhatják vagy megoszthatják a saját blogjukon. Az így megosztott bejegyzések a reblogok, amelyeket a felhasználók ugyanúgy tudnak szerkeszteni, mint a saját bejegyzéseiket, amelyeket szintén a dashbardon keresztül tehetnek közzé. Innen érhetők el továbbá az üzenetek, a legutóbbi tevékenységek, valamint a követett és a blogot követő felhasználók listája. Emellett a dashbardon keresztül férhetnek hozzá ahhoz a modulhoz, amelyben a blogjuk kinézetét szerkeszthetik, ugyanis ezek a blogok önmagukban is elérhetők az URL-címük beírásával. A Tumblr-ön szerkesztett oldalak bárki számára hozzáférhetők, azonban a bejegyzéseket lájkolni és megosztani csak a regisztrált felhasználók tudják.

Azért ezt a felületet választottam a kutatásomhoz, mert míg egy rajongói oldal vagy egy fórum alapú közösség egyetlen dolog köré szerveződik, a személyes rajongói blogokon egyszerre több könyv, film, sorozat, stb. jelenik meg, így jobban tetten érhető a rajongói szleng univerzalitása.

A korpusz kezdetben 10 személyes rajongói blog bemutatkozó szövegéből, valamint első 200 szöveges bejegyzéséből állt, mely blogokból ötöt angol anyanyelvű, ötöt pedig nem angol anyanyelvű felhasználók szerkesztettek. A kiválasztásnál a következő szempontokat vettem figyelembe: legyen személyes rajongói blog, legyen bemutatkozó szövege, illetve a szerkesztője vagy legyen angol anyanyelvű, vagy legyen bármilyen anyanyelvű az angol és a magyar kivételével. A korpuszt mostanra kiegészítettem további öt személyes rajongói blog

bemutakozó szövegével és első 200 bejegyzésével, mely blogokat magyar anyanyelvű felhasználók szerkesztik.

A vizsgálat során nem tettem különbséget a saját bejegyzések és a reblogok között, ugyanis a felhasználók általában felcímkézik a bejegyzéseiket, ez pedig arra enged következtetni, hogy ismerik azok tartalmát, ezáltal a vizsgált szavakat is. Mivel a vizsgált blogok angol nyelven íródtak, a példáim is angol nyelvűek, a fordítást azonban nem adom meg hozzájuk. Ennek az az oka, mert egyrészt nincs tudomásom arról, hogy a vizsgált kifejezéseknek van-e magyar megfelelője, másrészt szlengről lévén szó, sok esetben a fordítás nem adná vissza az eredeti jelentést.

A dolgozatban szereplő példákat olyan helyesírással és formában adom meg, ahogyan a blogokon megtalálhatók, egyedül a sortöréseken változtattam. A szögletes zárójeles megjegyzések minden esetben tőlem származnak, a félkövér kiemelések is, azokat kivéve, amelyek már az eredeti bejegyzésben is szerepeltek. Azoknál a példáknál aláhúzást használtam a kiemeléshez.

3. A rajongók és a rajongói tevékenységek

Mielőtt azonban rátérnék a szavakra, röviden bemutatnám a rajongókat és az ő tevékenységüket. Ehhez Kacsuk Zoltán, illetve Roberta Pearson rajongói közösségekről szóló tanulmányait vettem alapul.

Kacsuk a következőképpen határozza meg a rajongó fogalmát: „A rajongó, vagy fan az, aki valamilyen fiktív társadalmi mércéhez képest túlzott mértékű energiát, érzelmet fordít valamilyen témára vagy tevékenységre.” (Kacsuk 2005. 223.) A rajongás tárgyát gyakran a saját személyisége részének tekinti, és társadalmi kapcsolatokat épít rá azáltal, hogy bekerül egy rajongói közösségbe. (Pearson 2007. 102.)

Kacsuk kiemeli a rajongók igényét befogadási élményeik, értelmezéseik megosztására. A rajongói közösségeket értelmező közösségeknek nevezi, a Stanley Fish-féle definíció alapján, amely szerint minden olvasási aktus egyben értelmezés is, vagyis az olvasók hozzák létre a szöveget az értelmezéssel együtt. (Kacsuk 2005. 224.) Ez az értelmezés történhet saját, véletlenszerű ötleteik alapján valamint, annak az értelmező közösségnek a szabályai, előfeltevései mentén, amelynek maguk is tagjai.

A rajongói közösségeknek is, ahogy arra Kacsuk is rámutatott, megvannak a maguk értelmezési gyakorlatai. Ilyen például az újraolvasás és aprólékos szövegelemzés; az intertextualitás: más szövegek, például az adott szerző további munkáinak bekapcsolása az értelmezésbe; a szövegen túli információk felhasználása; közösségi jelentésalkotás: a különböző értelmezések megosztása, megbeszélése; kánonalkotás: a legfontosabb művek kijelölése, amelyek aztán a továbbiak befogadásának mércéjét és alapját képezik; vagy ilyen még az alkotó/befogadó kettősség kikezdése, hiszen a rajongók sokszor kiegészítik, átírják kedvenc műveiket. (Kacsuk 2006. 226.) Ezáltal a befogadott mű alapján új kulturális termékeket hoznak létre. (vö. Jenkins 1992 alapján Wyatrowski 2012.) Az itt felsorolt értelmezési stratégiák közül több is megjelenik a rajongói szlengben.

4. A rajongói szókészlet

Az alábbi alfejezetekben a rajongói szókészlet néhány elemét fogom bemutatni, a teljesség igénye nélkül. Igyekeztem olyan szavakat, kifejezéseket választani, amelyek a legalapvetőbb rajongói tevékenységekhez kapcsolódnak, illetve amelyek nem egy-egy közösséghez kötődnek, hanem a rajongói kollektíván belül univerzálisak, vagyis bármilyen rajongó megértheti és használhatja azokat.

4.1. Fandom

A rajongói szókészlet egyik legfontosabb kifejezése a **fandom**. Ez a főnév a rajongói kollektívát jelöli, vagyis a teljes rajongói közösséget, a rajongás tárgyától függetlenül. (vö. Webster's) Karen Hellekson és Christina Busse kollektív entitásnak is nevezi a fandomot, amely közösségként hoz létre jelentéseket. (Hellekson – Busse 2006. 6.)

1. *Ohana means family and family means **fandom**.*

Az 1. példában is a rajongói kollektíva jelenik meg, és emellett megfigyelhető még a rajongók közötti kötődés, ugyanis ezekben a közösségekben a tagok között személyes kapcsolat is kialakul, amelyeket sokszor erős érzelmi kötődés is jellemez. (Baym 2007.) Ez az érzelmi kötődés azonban nem csupán egy személy felé irányulhat, hanem az egész közösség felé is. Ennélfogva a fandomot gyakran állítják párhuzamba vagy azonosítják a családdal, ahogy az a fenti példában is látható.

2. *My main **fandoms** at the moment are Supernatural, Glee, Team Starkid, Doctor Who, Sherlock, Harry Potter and Once Upon A Time - but I also post stuff about other shows, movies and actors.*

Ezen kívül a fandom a rajongás tárgyát is jelölheti, amint azt a 2. példa is mutatja, amelyben a felhasználó felsorolja, mely fandomokhoz tartozik. Ebből a példából kitűnik, hogy a fandom nem egy összefüggő dolog, hiszen egy rajongó egyszerre több közösségnek is lehet a tagja, és mindegyik fandom más, attól függően például, hogy mi a rajongás tárgya vagy hogy milyen felületen jön létre a közösség. (vö. Hellekson – Busse 2006. 6.) Ezekhez a közösségekhez azonban a rajongó nem azonos mértékben kötődik – ezt igazolja a fenti példában szereplő *”main”* (itt: fő) szó használata. Az *”at the moment”* időhatározó pedig arra utal, hogy a fandomhoz tartozás nem egy stabil állapot; az, hogy valaki éppen miért rajong, folyamatosan változik.

3. *Can I still be considered a part of the **Star Trek fandom** even though I've only seen the new movies?*
4. *people who think the **modern bbc sherlock fandom** is crazy
no you dont understand
sherlock holmes fans have always been crazy*
5. *Dear rest of Game of Thrones fandom, the **Jaime Lannister fandom** is hurting right now.*

Mivel számtalan fandom létezik, ki kell jelölni, éppen melyikről van szó. Ilyen esetekben a rajongás tárgyát (pl. egy sorozat címét) teszik a szó elé jelzős szerkezetet alkotva, ahogy az a fenti példákban is látható. A 3-4. példában a sorozatok címe (*Sherlock*, *Star Trek*) szerepel, míg az 5.-ben az egyik szereplő neve jelenik meg kijelölő jelzőként (Jaime Lannister a Trónok harca című sorozatból). A rajongóknál ugyanis gyakori jelenség, hogy egy közösségen belül a tagok több kisebb közösségbe tömörülnek, attól függően például, hogy ki a kedvenc szereplőjük, kedvenc párosuk, stb.

4.2. Canon, headcanon, fanon

A rajongói közösségekben a hivatalos értelmezések összességét **canon**nak nevezik. Ide tartoznak azon források, illetve olvasatok, amelyek a rajongás tárgyának előállítótól származnak. (Hellekson – Busse 2006. 9.) Ez például lehet egy könyv, a belőle készült film vagy sorozat, de akár egy epizód audiokommentárja vagy egy interjú a szerzővel, rendezővel,

stb. (vö. Kacsuk 2006. 226.) Tulajdonképpen ez a hivatalos kánon. A canon szót általában akkor használják, ha egy értelmezést úgy akarnak igazolni, hogy annak kanonikusságát hangsúlyozzák: (6-7. példa)

6. *Not only their[Arthur and Guinevere's] romance is **canon** and legendary, but the way they are portrayed in Merlin makes them the best romance of all the time.*
7. *Jaime and Brienne are **canon**.*
8. *Okay so I have this weird **headcanon** that Miranda teaches Gary how to play an instrument.*
9. *This is ridiculously stupid and self-indulgent but **I'm taking it as my headcanon**.*

Korábban már említettem, hogy a rajongói értelmezési stratégiák egyike a kánonalkotás. Ezt igazolja a **headcanon** szó, amely a *head* és a *canon* összetételéből jött létre. A headcanon a rajongó saját, önálló értelmezését jelöli; a canonnal ellentétben nem gyűjtőfogalom, hanem egy adott értelmezésre utal. Egy rajongónak végtelen számú headcanonja lehet, és ezekből épül fel az ő személyes kánonja. (vö. Urban Dictionary 2012.)

Ezt a szót általában akkor használják, amikor megosztják ezeket az egyéni értelmezéseket (8. példa), vagy olyankor, amikor egy értelmezés annyira megtetszik nekik, hogy azt beépítik a saját személyes kánonukba (9. példa).

10. *Now, Sherlock is using the **fanon** from their own show*

Ezekből az egyéni értelmezésekből pedig összeáll a 10. példában megjelenő **fanon**, amely a *fan* és a *canon* összevonásából jött létre, és a rajongói közösség által elfogadott értelmezések összességét jelöli. (Kaplan 2006. 136.) Ez a rajongói kánon. Ez sokszor nem egyezik a hivatalos kánonnal(canon), sőt előfordul, hogy teljesen ellentmond annak. (vö. Hellekson – Busse 2006. 9.) A rajongói kánon nem homogén; sokféle különböző értelmezésből áll, amelyek sokszor nemcsak a hivatalos kánonnak, hanem egymásnak is ellentmondanak.

4.3. Fanfiction

A fentebb említett egyéni és közösségi értelmezések legjobban a különböző rajongói alkotásokban figyelhetők meg, ezek közül is különösen a **fanfiction**okban. A fanfiction a *fan* és a *fiction* szavak összetételéből alakult ki, és olyan rajongók által készített írásokat jelent, amelyek egy filmhez, meséhez, könyvhöz, stb. kapcsolódnak. (Havancsák 2014. 41.) Ezekben az írásokban a rajongók gyakran alakítják át az alapművet saját igényeiknek megfelelően, az

egyéni vagy a rajongói kánonokhoz igazodva. Sokszor, ha úgy gondolják, valami hiányzik az eredeti műből, fanfictionök írásával pótolják a hiányt. (Wiatrowski 2012.)

A szó 4 alakban jelent meg a vizsgált blogokon: a *fanfiction*, valamint ennek a rövidebb változatai, a *fanfic*, *fic* vagy *ff*.

11. *We should continue this little thing, it might become a **fanfiction**.*

12. *Do you know the feeling when a **fanfic** is so perfect you just want to scream but you can't so you wiggle and giggle awkwardly alone in your*

13. *I don't read a huge amount due to time restraints, but I will always leave a comment on the **fics** I do manage to read.*

14. *I haven't read many **ff**, but believe me, this one is worth every minute.*

A fenti példákban a fanfiction és változatai konkrét írásokra utalnak, azonban vonatkozhatnak a fanfictionre mint jelenségre is:

15. ***fanfiction** should be taken a lot more seriously as literature.*

16. *... it is truly one of the greatest fanfics in **fanfic** history*

17. *And because some people still view **fic** as ...not real writing.*

4.4. A shipping és a hozzá kapcsolódó fogalomkör

A **shipping** az egyik leggyakoribb és legkedveltebb rajongói tevékenység, amely két szereplő romantikus kapcsolatának támogatását jelenti (vö. Driscoll, Kaplan 2006.), és a relationship 'kapcsolat' szóból származik (vö. Netlingo 2014). A tevékenység jelentőségét igazolja, amint az az alábbi példákból is látható, hogy egy egész fogalomkör rekonstruálható az ehhez kapcsolódó kifejezésekből:

18. *I have no shame **shipping** Jaime and Brienne.*

19. *Why I **ship** Miranda/happiness*

20. *do you ever wonder if people could watch your life on tv who they'd **ship you with***

21. *Do you ever ship a **ship** so hard*

You don't care if they're romantically or platonically involved

YOU JUST WANT THEM TO INTERACT

BECAUSE YOU JUST LOVE THEM SO MUCH

22. *Help me! What else should new **shippers** know?*

Igei alakja a **to ship** (18-19. példa), ami annyit tesz: támogatni egy kapcsolatot, illetve a **ship** főnévként magát a kapcsolatot jelöli (20. példa). A **shipper** pedig az, aki a shipet shippeli¹, vagyis aki az adott kapcsolatot támogatja (21. példa). A *ship* ige vonzata a *with: ship somebody with somebody*, vagyis shippelni valakit valakivel (20. példa), de gyakoribb a vonzat nélküli változata (18-19. példa). Itt érdemes megjegyezni, hogy a rajongók a különböző párokat gyakran jelölik úgy, hogy a két tag közé perjelet tesznek: *Miranda/happiness* (19. példa).

A Netlingo internetes szótár szerint a shipping olyan kapcsolatokra vonatkozik, amelyek nem részei a hivatalos kánonnak (Netlingo 2014), de valójában ez nincs kánonhoz kötve. A shipping bármilyen romantikus kapcsolatra vonatkozik, legyen szó kanonikus vagy nem kanonikus, azonos vagy különböző nemű párról. Sőt, az is előfordul, hogy az adott szereplőt egy elvont fogalommal (*happiness*, 'boldogság') párosítják össze, ahogy az a 19. példában is látható, amelyben a rajongó így fejezi ki, hogy azt szeretné, ha Miranda boldog lenne.

Emellett a *ship* 'kapcsolat' főnév homonim a hajót jelölő *ship* szóval, aminek köszönhetően több olyan kifejezés került be a rajongói szlengbe, amelyek a köznyelvben a hajózáshoz kapcsolódnak.

23. *CAN I SHIP IT*

No, it'll sink

24. *So you've decided to ship Jaime and Brienne².*

Welcome to the canoe! Before we set sail, there's a few things you ought to know

25. *YellowDelaney is the captain talk to her.*

26. *i don't just ship it*

i luxury cruise that shit

A 23. példában az 'elsüllyed' jelentésű *sink* igével találkozunk, amely ebben a kontextusban azt jelenti, hogy az adott kapcsolat véget ér. A 24. példában megjelenik a *canoe* szó ('kenu'), egy másik vízi közlekedési eszköz, valamint a *set sail*, 'vízre szállni,' ami ebben a kontextusban azt jelenti, hogy valaki támogatni kezd egy kapcsolatot. A 25.-ben a *captain* szó jön elő, amely itt tulajdonképpen a leglelkesebb, legelhivatottabb shippet jelöli. A 26. példában pedig a *luxury cruise* 'luxushajó' szerepel, szokatlan módon igei állítmányként. A rajongó ezzel az adott páros támogatásának intenzitását fejezi ki.

¹ A magyarítás tőlem származik.

² Kiemelés a blog szerkesztőjétől

Érdemes még megemlíteni, hogy a fent említett homonímia miatt a shippinggel kapcsolatos bejegyzéseket gyakran kísérik hajókat ábrázoló képek, animált gifek is. Ezek arra utalnak, hogy a rajongók elkezdték hajózásként konceptualizálni a shipping jelenséget.

4.5. OTP

A shipping a rajongói értelmezéseket is befolyásolja, ugyanis a rajongó sokszor úgy alakítja ki a személyes kánonját, hogy azzal elősegítse (vagy fenntartsa) a két szereplő közötti romantikus kapcsolatot. Ez a két szereplő pedig nem más, mint a rajongó **OTP**-je, azaz a kedvenc párosa. Ez a rövidítés a *”one true pairing”* ’az egyetlen igazi pár’ kifejezésből származik, és az a két szereplő alkotja, akiknek a szerelmi kapcsolata a legközelebb áll a rajongó szívéhez. (vö. Hellekson – Busse 2006. 11.)

27. *Best ship from all of them?*

1. *Johnlock³, **OTP** par excellence, the purest and most magnificent ship that ever sailed.*

28. *i just watched 3x02 and I think my **otp** might actually be Miranda/happiness*

A shippinghez hasonlóan az OTP is lehet a hivatalos vagy a rajongói kánon része, különböző vagy azonos nemű (27. példa), esetleg egy szereplő és egy elvont fogalom (28. példa).

29. *I had so many **Otps** in my life but nothing can even come as close as Arthur and Guinevere.*

30. *i have lots of otps*

but then i have otps

*and finally **the otp***

Bár a kifejezésben szerepel a *one* szó, az OTP állhat többes számban is (29. példa), hiszen az egyetlen csak fandomon belül értendő, tehát egy rajongónak tulajdonképpen annyi OTP-je van, ahány fandomhoz tartozik. Azonban, akárcsak a különböző fandomok esetében, a rajongó az egyes OTP-khez különböző mértékben kötődik, amint azt a 30. példa is mutatja, amelyben a kötődés különböző fokozatai jelennek meg (*lots of otps, otps, the otp*).

A rajongók érzelmileg kötődnek az általuk támogatott párokhoz, különösen az OTP-ikhez. Ezt igazolják az alábbi példákban megjelenő alternatívák az OTP rövidítés feloldására:

³ A John és a Sherlock nevek összemosása, Sherlock Holmes és John Watson romantikus kapcsolatát jelöli. A rajongók párok megnevezésére gyakran mossák össze a szereplők neveit, azonban mivel az így keletkezett kifejezések egy-egy adott rajongói közösséghez kapcsolódnak, nem pedig az egész kollektívához, ezeket nem vettem bele ebbe a kutatásba.

31. *otp more like*

O**H**

T**HE**

P**AIN**

32. *otp - only tears & pain*

Bár ezekben a példákban könnyek és fájdalom (*tears and pain*) jelenik meg, ezek valójában a fent említett érzelmi kötődés paródiái. A rajongók ugyanis előszeretettel figurázzák ki azt a tényt, hogy ők érzelmileg kötődnek kitalált személyekhez, valamint azt, hogy bár ennek ők a tudatában vannak, a kötődés mégis létrejön.

4.6. Identitásjelölő kifejezések

A rajongói szókészlet részét képezik továbbá olyan szavak, kifejezések is, amelyek segítségével a rajongó felépítheti a saját rajongói identitását. Ehhez elsősorban a blogok bemutatkozó szövegét vizsgáltam, emellett azonban a bejegyzésekben is jelentek meg ilyen nyelvi elemek.

Rajongói identitás alatt azt értem, hogy a rajongó kijelenti, hogy ő egy rajongó, emellett megnevezi a fandomokat, amelyeknek a tagja. Ez utóbbit nem mindegyikük tartja szükségesnek, amint azt az alábbi példa is mutatja:

33. *This is where I unleash my inner **fangirl**, you've been warned.*

34. **Fandoms;**

A Song of Ice and Fire/Game of Thrones, Sleepy Hollow, Temeraire, Tolkien, Wheel of Time, Castle, The Walking Dead, Doctor Who, Firefly, Star Trek, Les Misérables, Disney, Merlin, HBO's Rome, Frozen, Dexter

35. *Renee. 21. Book Worm. Merlin **Addicted**.*

A fandomokhoz való tartozást a rajongó a legegyszerűbben úgy fejezheti ki, ahogy az első példák egyikében is láthattuk: felsorolja azokat (34. példa). Emellett akadnak olyanok is, akik csak azt a fandomot nevezik meg, amelyhez a legjobban kötődnek, amint ez a 35. példában látható, amelyben a rajongás intenzitását nyomatékosítandó, megjelenik az *addicted* 'függő' szó is.

36. *Hey my name is Luz Angela, **big fan** of Harry Potter, Merlin, ouat, Friends, pride and prejudice, anime and rock Music.*

My otp's:

Arthur/Guinevere, Ron/Hermione, Rumpe/Belle,

Lizzy /Darcy, Chandler/Monica, Stefan/Elena.

37. *Australian. 20-something. Loves ASoIaF [A Song of Ice and Fire], BSG [Battlestar Galactica], most things Joss Whedon and J.R.R. Tolkien. **Card-carrying member of the good ship Jaime/Brienne in ASoIaF.***

38. *I became a full blown fangirl because of **Firefly** in 2005 and I haven't left the internet since ;)*

My main fandoms at the moment are Supernatural, Glee, Team Starkid, Doctor Who, Sherlock, Harry Potter and Once Upon A Time - but I also post stuff about other shows, movies and actors.

Vannak olyanok, akik nemcsak a fandomjaikat tekintik a rajongói identitásuk részének, hanem az általuk támogatott párosokat, otp-iket is: a 36. példában az illető felsorolja a kedvenc párosait, a 37.-ben pedig kijelenti, hogy Jaime és Brienne kapcsolatát teljes mellszélességgel támogatja (*Card-carrying shipper of the good ship Jaime/Brienne in ASoIaF.*). A 38. példából láthatjuk, hogy akadt olyan rajongó is, aki a legelső fandomját (*Firefly*) építette be a rajongói identitásába, habár ahhoz mostanában már nem kötődik annyira, hiszen nem szerepel a következő sorban található "My main fandoms at the moment" – kezdetű felsorolásban.

Vannak azonban olyan rajongók, akik külön szóval fejezik ki az adott közösséghez való tartozást:

39. *Marta, 16, Poland, sarcastic alien, seahorse, **Sherlockian, Cumberbitch, Whovian, Fannibal**, aspiring writer, musician, but it takes time, doesn't it?*

40. *Fangirl on a freelance basis. **Sherlockian, Cumberlady, Freemaids, Whovian, Ravenclaw Potterhead, Tolkienian.***

Ezek lehetnek képzővel ellátott alakok (*Sherlockian, Whovian*), szóösszetételek (*Potterhead*), valamint szójátékon alapulók (*Freemaids*). A képzővel ellátott alakoknál általában a rajongás tárgyának címéhez tesznek valamilyen képzőt, jelen esetben az *-ian* nemzetiségnév-képzőt: *Sherlock + ian*, *[Doctor] Who + v + ian*⁴. Kivételt képez a 40. példában szereplő

⁴ Bár a korpuszomban kizárólag a *-ian* képzővel ellátott példák szerepelnek, ezek mellett léteznek még egyebek között *-er* vagy *-ie*-képzős alakok is, úgymint a *trekker* vagy a *bachie* – előbbi a *Star Trek* című sci-fi sorozat rajongóit jelöli, utóbbi pedig Johann Sebastian Bachét. (vö. Pearson 2007. 98.)

Tolkienian, amelynél nem egy címhez, hanem egy szerző, J. R. R. Tolkien angol író nevéhez járul a nemzetiségnév-képző, amely arra utal, hogy Tolkien teljes életművéért rajong az illető, nem csak egy-egy darabjáért. A szóösszetételes alakok közül egyedül a *Potterhead* szerepelt a korpuszban (40. példa). Ez a *Potter* és a *head* szavakból jött létre, és a Harry Potter-rajongókat jelöli. Megfigyelhető még, hogy a bejegyzés írója azt is feltűntette, hogy a könyvekben szereplő négy ház közül melyiknek lenne a tagja⁵.

A szójátékon alapuló alakok között találjuk többek között a Hannibal című sorozat rajongóira utaló *Fannibalt* (39. példa), amelyben a szójáték a *Hannibal* első szótagja, a *”han”* és a *fan* ’rajongó’ minimális párra épül. Hasonlóan keletkezett a Benedict Cumberbatch rajongóit jelölő *Cumberbitch* kifejezés (39. példa): a *”batch”* és a *”bitch”* minimális pár adta a szójáték alapját. Akadnak azonban olyanok, akik ezt pejoratívnak tartják, hiszen a *bitch* szukát, szajhát jelent, ezért ezt egy elegánsabb, nőket jelölő szóra cserélték. Így született meg a 40. példában található *Cumberlady* alak. *Freemaidennek* pedig Martin Freeman brit színész női rajongói nevezik magukat, akik a színész nevében szereplő *man* ’férfi’ szót *maidenre* cserélték, ami fiatal lányt jelent.

41. *I cannot believe Fassy fans beat out The Armitage Army and Tom Hiddleston's fans.*

A 41. példában további szójátékon alapuló identitásjelölő kifejezések jelennek meg, ám ez a példa nem bemutatkozó szövegből származik, hanem a vizsgált blogbejegyzésekből, ezért is tárgyalom külön. Itt található a Michael Fassbender ír-német színész rajongóit jelölő, alliteráción alapuló *Fassy fans*, valamint a figura etymologicán alapuló *Armitage Army*, amely Richard Armitage brit színész rajongóira utal.

Érdemes megfigyelni, hogy a személyekhez (ebben a korpuszban kizárólag színészekhez) köthető identitásjelölő kifejezésekben expliciten megjelennek embereket (*maiden*, *fan*, stb.) vagy csoportokat (*army*) jelölő nyelvi elemek, ellentétben a címekhez kapcsolódó kifejezésekkel (*Sherlockian*, *Whovian*). Úgy gondolom, ennek az lehet az oka, hogy utóbbiak esetében komplex művekről, alkotásokról van szó, amelyeknek része a történet, a szereplők, a helyszínek – tulajdonképpen mindegyik mű egy-egy külön világ, amellyel a rajongó azonosulni tud, amelynek a része lehet. Ezt fejezheti ki a címekhez kapcsolódó kifejezésekben az *-ian* nemzetiségnév-képző. A művekkel szemben azonban a személy egy egyszerűbb

⁵ A Harry Potter-könyvekben a Roxfort Boszorkány-és Varázslóképző Szakiskolában az alábbi négy házba osztották a tanulókat: Gryffindor (Griffendél), Hufflepuff (Hugrabug), Ravenclaw (Hollóhát) és Slytherin (Mardekár)

konstrukció, amelynek a rajongó nem lehet a része, legfeljebb köré tud szerveződni, és ez explikálódik például a *Freemaiden* vagy az *Armitage Army* kifejezésekben.

A rajongói identitás külön szóval történő kifejezése nem új keletű jelenség; a Star Trek rajongók a '70-es, '80-as években képzős alakokkal fejezték ki a fandomhoz tartozást: ők *Trekkereknek* hívták magukat. (Dahell 1996. 174.) Még ennél is korábban, az 1930-as évekre tehető a *Holmesian* és a *Sherlockian* kifejezések keletkezése. Előbbi Arthur Conan Doyle detektívének brit, utóbbi pedig az észak-amerikai rajongóira utal. (Pearson 2007. 98.) Ez azonban nem azonos a korpuszomban szereplő *Sherlockiannal*, amely a BBC Sherlock című sorozatának rajongóit jelöli, habár a két példa nem különíthető el egymástól teljesen, hiszen mindkét esetben Arthur Conan Doyle művei adják a kiindulási pontot. Érdekes még megemlíteni a Firefly rajongóit, akik *Browncoatsnak* 'Barnakabátosoknak' nevezik magukat a sorozat főszereplőiből álló, ugyanezen a néven működő csoport után. (Wiatrowski 2012.)

5. A rajongói szókészlet magyar felhasználók Tumblr-blogjain

Végezetül pedig arra térnék ki, hogyan jelentek meg ezek a kifejezések magyar Tumblr-felhasználók személyes rajongói blogjain. Ehhez, az öt angol anyanyelvű és az öt nem angol anyanyelvű felhasználók szerkesztette bloghoz hasonlóan öt magyar felhasználó személyes rajongói blogjának első 200 szöveges bejegyzését és bemutatkozó szövegét vizsgáltam. A blogok kiválasztása az alábbi szempontok alapján történt: legyen személyes rajongói blog, legyen bemutatkozó szövege, és a szerkesztője legyen magyar anyanyelvű.

A vizsgált bejegyzések nagyrészt angol nyelvűek voltak, amely nem jelentett problémát, ugyanis a jelenlegi vizsgálatnál nem tartottam fontosnak, hogy a bejegyzések is magyar nyelvűek legyenek. Mégpedig azért nem, mert a vizsgálat célja az volt, hogy kiderítsem, a magyar rajongók ismerik-e, használják-e ezeket a kifejezéseket. Az eredmények azt mutatják, hogy igen, ismerik és használják ezeket, bár nem olyan mértékben, mint a külföldi felhasználók.

42. 2013 is almost over and all i did was join more **fandoms**

43. A girl I know told me **assassin's creed** is a serious **fandom** and people in it will never like absurd humour and jokes about it.

44. When the way they say the line is completely wrong and the **HP** [Harry Potter] **fandom** never forgave and it never forgot

Amint az a 42-44. példákban látható, a **fandom** itt inkább a közösség értelemben fordult elő, nem pedig a rajongás tárgyaként.

45. *why are you so confused? isn't it **canon** that our protagonist simply can't smile normally?*

46. *have you ever shipped a ship so hard you forgot it wasn't **canon***

A 45. és a 46. példa mutatja, hogy a **canon** szó megjelent a blogokon, viszont sem a **fanon**, sem pedig a **headcanon** nem szerepelt a vizsgált bejegyzésekben. Ez azonban nem feltétlenül jelenti azt, hogy a magyar rajongók egyáltalán nem ismerik ezeket a kifejezéseket, hiszen a vizsgált korpusz csupán 5 blogból áll, a magyar Tumblr-felhasználók pedig ennél jóval többen vannak.

47. *So are there any **fanfictions** inspired by McAvoy crashing into stuff in the wheelchair yet?*

48. *When there are 0 **fanfics** with the pairing you want*

49. *i went to read a **fic** and i...*

A **fanfiction** viszont 3 változatban is szerepelt a blogokon (27-29. példa); egyedül a 11. példában található *ff* alakja hiányzott. A szó minden esetben írásművekre utalt, nem pedig magára a jelenségre.

A **shipping** és a hozzá kapcsolódó fogalomkör is megjelent a vizsgált bejegyzésekben: a főnévi, az igei alakja, valamint a hajózással kapcsolatos kifejezések is előfordultak:

50. *i **ship** everybody **with** everybody.*

51. *Relationship Status:*

*Too busy **shipping** fictional characters to focus on myself*

52. ***i will go down with these ships:** steve/bucky, thorin/thranduil, dany/jon snow, nat/clint, dean/cas, cesare/lucrezia, kieren/simon, tons more*

53. *My freetime activities include being drunk, **watching random people on the street and shipping them**, writing short stories, drawing flowers on literally everything and cycling myself to death.*

A vonzat nélküli alakok mellett az 50. példában a ship vonzata is megjelenik, az 52. példában látható az *I will go down with these ships* kifejezés, amely eredetileg azt jelentette, hogy én leszek az utolsó, aki elhagyja a hajót, itt pedig azt, hogy a végsőkéig támogatni fogom ezeket a

párokat. Sőt, az egyik bemutatkozó szövegben a blog írója kiterjesztette a shipping tevékenységét az utcán sétáló emberekre (53. példa).

54. **OTPs**: *stucky, destiel, thorinduil⁶, cesare/lucrezia, jon snow/daenerys*

55. *Imagine your **OTP** having a fun day at the beach.*

56. *Found my new **NOtp***

Az **OTP** is több változatban fordult elő a blogokon (54-55. példa), illetve az 56. példában megjelent a **NOtp**, amellyel a korábbi vizsgálataim során még nem találkoztam. Ez a "one true pairing" ellentéte, feltehetőleg már a rövidített formából alakult ki egy *n*-hozzáadásával, és arra a párosra utal, amelyet a rajongó semmilyen körülmények között nem támogatna. (Vö. Urban Dictionary 2014.) A rövidítés feloldása talán a **none true pairing* lehetne ebben az esetben.

Számítottam arra, hogy esetleg megjelenik a magyar blogokon az *OTP* 'one true pairing' és az *OTP* 'Országos Takarékpénztár' közötti homonímia, azonban érdekes módon a vizsgált külföldi blogok egyikén bukkantam egy bejegyzésre, amelyben egy OTP-fiók képét a következő mondat alá illesztették: *and this is where I put all my ships*.

Ami az identitásképzést illeti, a magyar blogokra inkább a felsorolás volt jellemző (57-58. példa). A képzős, illetve szójátékos alakok nem fordultak elő a bemutatkozó szövegekben, a vizsgált bejegyzésekben azonban feltűnt a *Hetalian* kifejezés, amely a *Hetalia* című manga és anime rajongóira utal (59. példa).

57. **My favoutites** [favourites]: *cosplaying; Ice cream; pizza; Pastaaa~; FOOD X'D; art history; Hetalia <3; Mirai Nikki; Baccano; FMA [FullMetal Alchemist]; Attack on titan; Sherlock...*

58. *i have **unhealthy obsession** with twice-my-age actors like hugh laurie and johnny depp and benedict cumberbatch*

- *also cats are **very important** to me*
- *so are bob's burgers and bucky barnes*

59. *Reblog if you are a proud **Hetalian**.*

⁶ A 27. példában szereplő *Johnlock*hoz hasonlóan a szereplők neveinek összemosásával létrehozott, párokat jelölő kifejezések. *Stucky*: Steve és Bucky az Amerika Kapitány: A tél katonája című filmből; *Destiel*: Dean és Castiel az *Odaát* című sorozatból, *Thorinduil*: Thorin és Thranduil A *Hobbit*-filmekből.

Emellett megfigyelhető volt, a *fan* szó kerülése: inkább körülírással fejezték ki, hogy ők rajongók: *My favourites* (57. példa), *I have an unhealthy obsession* (56. példa). Ez értelmezhető negatív identitásgyakorlatként is, amikor is az adott személy elhatárolja magát az adott szereptől. (Bucholtz 1999. 211.) Ennek ellenére a blogbejegyzések mégis azt mutatják, hogy rajongókról van szó, hiszen használják az itt bemutatott szavakat, illetve a 3. fejezetben megnevezett értelmezési gyakorlatok is megjelennek náluk. Mi lehet az oka annak, hogy mégis elhatárolódnak a rajongói szereptől?

Roberta Pearson az egyik, rajongókról szóló tanulmányában ezt az elhatárolódást azzal magyarázza, hogy a médiában a rajongókat gyakran ábrázolják irracionális, sokszor agresszíven viselkedő örülteknek, akik nem képesek a valóságot megkülönböztetni a fantáziaviláguktól. (Pearson 2007. 107.) Úgy gondolom, ez lehet az oka a magyar felhasználók negatív identitásgyakorlatának is, bár erre a kérdésre csak egy attitűdvizsgálat után lehetne biztost választ adni.

6. Összegzés, kitekintés

Ebből a rövid vizsgálatból kiderült, hogy a magyar rajongók számára sem ismeretlenek ezek a kifejezések, bár ők kétségtelenül negatívabban viszonyulnak a rajongói identitáshoz, mint külföldi társaik. Azt gondolom, hogy érdemes lenne további kutatásokat folytatni a témában, mind a nemzetközi, mind pedig a magyar oldalon. Érdekes lehet például egy, a rajongói identitással kapcsolatos attitűdvizsgálat, vagy akár a szókészlet egyéb elemeinek összegyűjtése és elemzése (akár fandomokra lebontva is), hiszen amint azt a dolgozat elején is említettem, az itt bemutatott szavak és kifejezések csupán egy része a rajongói szókincsnek. Emellett azt is érdemes lehet megvizsgálni, hogyan jelennek meg ezek az elemek más rajongói közösségekben (például fórumokon) vagy más nyelvekben.

Kutatásaimat ez utóbbi irányban kívánom folytatni: fel szeretném mérni, hogy magyar nyelvű, fórumalapú rajongói közösségekbe került-e be bármi az itt bemutatott szókészlet elemeiből. Ha igen, melyek és milyen alakban, ha pedig nem, akkor milyen szavakat, kifejezéseket használnak, illetve beszélhetünk-e magyar rajongói szlengről?

Bízom abban, hogy ezzel a dolgozattal sikerült közelebb hoznom a rajongók világát azokhoz, akik eddig keveset tudtak róluk.

Bibliográfia

Példák:

<http://alfrescotree.tumblr.com>
<http://geronimo-sherlock.tumblr.com>
<http://jackiecello23.tumblr.com>
<http://kinnabaris.tumblr.com>
<http://luzan.tumblr.com>
<http://oathkeepers.tumblr.com>
<http://raynelove.tumblr.com>
<http://sirumm.tumblr.com>
<http://yellowdelaney.tumblr.com>
<http://yungarnet.tumblr.com>
<http://blackdirewolf.tumblr.com/>
<http://yumikoooo.tumblr.com/>
<http://letskilljackharkness.tumblr.com/>
<http://merminea.tumblr.com/>
<http://mahbucky.tumblr.com/>

Szótárak:

AGNES, MICHAEL E. szerk. 2004. *Webster's New World Large Print Dictionary*. Wiley. Cleveland.

DALZELL, TOM szerk. 1996. *Flappers 2 Rappers. American Youth Slang*. Merriam-Webster. Springfield. 174.

ROBINSON, MAIRI – DAVIDSON, GEORGE szerk. 1999. *Chambers 21st Century Dictionary*. Chambers

SUMMERS, DELLA szerk. 1998. *Longman Dictionary of English Language and Culture*. Langenscheidt-Longman. Harlow.

VESZELSZKI ÁGNES szerk. 2012. *Netszótár*. ELTE Eötvös Kiadó. Budapest. 336-337.

Netlingo. 2014. <http://netlingo.com> (A letöltés dátuma: 2014. április 22.)

Urban Dictionary. 2014. <http://urbandictionary.com> (A letöltés dátuma 2014. április 22, november 6.)

Szakirodalom:

BAYM, NANCY K. 2007. *The New Shape of Online Community: The Example of Swedish Independent Music Fandom*. Elérhető innen:

http://kuscholarworks.ku.edu/dspace/bitstream/1808/7545/1/Baym_ShapeofOnlineCommunity.pdf (A letöltés dátuma: 2014. április 23.)

BUCHOLTZ, MARY. 1999. "Why be normal?": Language and identity practices in a community of nerd girls." In: *Language in Society* 28. 203-223. Elérhető innen: http://www.linguistics.ucsb.edu/faculty/bucholtz/sites/secure.lsit.ucsb.edu/ling.cms_bucholtz/files/docs/publications/Bucholtz1999-LinS.pdf (A letöltés dátuma: 2015. január 4.)

DRISCOLL, CATHERINE. 2006. "One True Pairing: The Romance of Pornography and the Pornography of Romance". In: Hellekson, Karen – Busse, Kristina: *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet: New Essays*, McFarland. 79-97. Elérhető innen: http://books.google.co.uk/books?hl=hu&lr=&id=UgZsi_DOKoQC&oi=fnd&pg=PA1&dq=Online+fan+communities&ots=DCYH0gVhX7&sig=Kvw_S_h_hjQoNloUX5tVuyeeif0#v=onepage&q&f=false (A letöltés dátuma 2014. április 23.)

HAVANCSÁK ALEXANDRA. 2014. „Ki mit tud? A magyarországi fanfiction-világ, Piton professzor és a serdülőkori írói tevékenység.” In: *Virtualitás és fikció*. PTE-BTK Neveléstudományi Intézet. Pécs. 40-51. Elérhető innen: <http://digitalia.tudaskozpont-pecs.hu/books/havancsak-alexandra-virtualitas-es-fikcio-tanulmanyok-kutato-diakok-irasai-i-pte-btk-ni-pecs-2013/pdf/havancsak-alexandra-virtualitas-es-fikcio-tanulmanyok-kutato-diakok-irasai-i-pte-btk-ni-pecs-2013.pdf> (A letöltés dátuma: 2014. április 23.)

HELLEKSON, KAREN – BUSSE, KRISTINA. 2006. "Introduction. A Work In Progress". In: *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet: New Essays*. McFarland. 2006 5-33. (A letöltés dátuma 2014. április 23.)

KACSUK ZOLTÁN. 2005. „Superman, Kirk kapitány és Songoku: Rajongói értelmező közösségek.” In: Lóránd Zsófia – Sheibner Tamás – Vaderna Gábor – Vári György szerk.

Laikus olvasók? A nem-professzionális olvasás lehetőségei. L'Harmattan. Budapest. 221-227.

Elérhető innen:

http://www.academia.edu/274884/Superman_Kirk_Kapitany_es_Songoku_Rajongoi_ertelmezokozossegek (A letöltés dátuma: 2014. április 22.)

KAPLAN, DEBORAH. 2006. "Construction of Fan Fiction Character Through Narrative." In: Hellekson, Karen – Busse, Kristina: *Fan Fiction and Fan Communities in the Age of the Internet: New Essays*, McFarland. 134-153.

PEARSON, ROBERTA. 2007. "Bachies, Bardies, Trekkies and Sherlockians." In Gray, Jonathan – Sandvoss, Cornel – Harrington, C. Lee szerk. *Fandom. Identities and Communities in a Mediated World*. New York University Press. New York. 98-110.

WIATROWSKI, MYC. 2012. *The Dynamics of Fandom: Exploring Fan Communities in Online Spaces*. Elérhető innen:

http://www.academia.edu/491940/The_Dynamics_of_Fandom_Exploring_Fan_Communities_in_Online_Spaces (A letöltés dátuma: 2015. január 04.)